

Davinson, Donald:

AZ AUTOMATIZÁLÁS ÉS A KÖNYVTÁRKÖZI EGYÜTTMŰKÖDÉS

A könyvtárak közötti együttműködés tekintetében a közművelődési könyvtárak /public library/ könyvtárosai tulságosan meg vannak magukkal elégedve. Pedig a szakkönyvtárakban működő könyvtáros társaik elképesztő fejlődést tanusítanak a technikai berendezések alkalmazása terén s egyre kutatják azokat az utakat és módokat, amelyek segítségével a hozzájuk beérkező kérések teljesítésének sebessége még tovább növelhető. A Körzeti Könyvtár-Központok /Regional Bureaux/ fejlődésében olyan nagyfoku elmaradottság mutatkozik, hogy a szakkönyvtárak könyvtárosai ezeket az intézményeket szinte már nem is tekintik a könyvtárközi kölcsönzés eredményes közvetítőiként.

El kell ismernünk, hogy a Körzeti Könyvtár-Központok legtöbb helyütt ma már jól használható központi katalógusokkal vannak ellátva. Az is igaz, hogy egyes körzetekben megtörtént a gyűjtőkörökre való felosztás is. Sajnos, ugyanakkor azonban az is igaz, hogy a könyvtárközi kölcsönzés terén a technikai eljárások alkalmazása tekintetében nem tartottak lépést az idővel.

Amikor az 1930-as években a Körzeti Könyvtár-Központokat megszervezték, már magábanvéve az a tény is kielégítette az olvasót, hogy más könyvtáraktól is lehet könyveket kölcsönvenni.

Az a körülmény, hogy a könyv megérkezése gyakran egy hónapot is igénybevet, nem birt különösebb következménnyel.

Most azonban, hogy a könyvtárközi kölcsönzés többé nem tekinthető újdonságnak, a komoly olvasónak joggal fordulhat meg a fejében a gondolat, hogy a könyveket az eddiginél sokkal gyorsabban is megkaphatná.

Hasonló a helyzet a reference-könyvtárakhoz benyújtott kérések elintézése tekintetében is. Ha ugyanis valamilyen kérdésre külső forrásból kell a feleletet megszerezni, akkor a válasz nemcsak hogy percekbe vagy órákba, hanem sokszor napokba, sőt hetekbe telik. Az a körülmény, hogy a kérés benyújtása és a válasz megadása közötti idő teljes egészében a könyvtárak közötti levelezéssel telik el, kevés vigaszt nyújt annak az érdeklődőnek, aki a választ sürgősen várja.

Nyilvánvaló, mily nagy fontossággal bír a könyvtárközi kölcsönzés terén a technikai berendezések alkalmazása. Jelenleg a tájékoztatás továbbítására általában a következő fontosabb technikai berendezést használják: a telefont, ezt a közismerten pontatlan eszközt és a telexet, amely viszont Angliában ez idő szerint alkalmazásának csak gyermekkorát éli.

A telex legjellegzetesebb tulajdonsága, hogy a tájékoztatást maradandó nyomtatott dokumentumban adja meg. A kereskedelmi és ipari vállalatok már széles körben alkalmazzák, a közművelődési könyvtárosok azonban - Manchestert kivéve - általában véve még nem ismerték fel az alkalmazásában rejlő lehetőségeket.

Nyilvánvaló, hogy idővel a telex valamennyi nagy közművelődési könyvtárunk tájékoztatási szolgálatában szabvány-berendezéssé fog válni. A telexet azonban ezenfelül a mi Körzeti Közművelődési Könyvtárainknak és Nemzeti Központi Könyvtárunknak is a lehető legrövidebb időn belül alkalmaznia kell. Ennek megtörténtével jelentős időmegtakarítást lehet majd elérni minden olyan esetben, amikor körzeten kívüli tájékoztatások megadására

és kölcsönzések lebonyolítására kerül sor. A kérés közvetítése ugyanis egyik körzetből a másikba a Nemzeti Központi Könyvtár útján ilyen módon órákon belül végbemehet.

Az a könyv, amelyet ma kértek, holnap már az olvasó kezébe kerülhet,

s a közvetítés megtörténtéről - ha erre szükség mutatkozik - írásbeli bizonyíték is rendelkezésre áll. Ilyen kölcsönzési rendszer bevezetése a jelenlegi körülményes és keserves eljárásokkal szemben nagy előnnyel bírna.

Az eljárás technikailag megoldható; a felmerülő költségek sem tűnnek elviselhetetleneknek, ha tekintetbe vesszük a vele járó előnyöket. Az eljárás alkalmazásának megszervezése nyilvánvalóan alapos átgondolást igényel; ha azonban egyszer valamilyen új eljárás mód elvi alapjait már leraktuk, akkor rendszerint a megvalósításához szolgáló utat-módot is meg tudjuk találni.

Idővel a telex alkalmazásából folyó további előnyök is minden bizonnyal nyilvánvalókká válnak. A Körzeti Központi Könyvtárak telex berendezését például

összekötőként lehet majd hasznosítani a kisebb közművelődési könyvtárak és a nagy központok között.

Az Északnyugati Körzeti Központi Könyvtár telex-állomásának felhasználásával a dukinfieldi Közművelődési Könyvtár olyan kérdést továbbíthat, ami - mondjuk - a Newcastle-i vagy Bristol-i hajóépítésre vonatkozik, különös tekintettel az ottani spanyol alkonzul nevének adataira.

A könyvtárközi együttműködés végső célját abban kell látnunk, hogy a kérés benyújtásától annak teljesítéséig eltelt idő inkább csak percekben, mint napokban legyen lemérhető.

Hogy ezt a célt valóban elérhessük, arra a technikai eszköz a televíziós berendezés alakjában már rendelkezésünkre is áll. Abban az esetben ugyanis, ha zárt körfolyamu televíziós kapcsolatot létesítünk az egyes tájékoztatási központok között / - olyasféle

berendezéssel, mint amelyet most a Decca Ltd. gyárt - /, akkor a kutató számára lehetőségessé válik majd, hogy néhány percen belül olyan forrásanyagot is tanulmányozhasson, amely tőle 100 mérföldekre eső könyvtárban található. Impulzus áramkör felhasználásával, távvezérlés útján még

az illető könyv, illetve mikromásolat lapjait is forgatni tudja majd.

Tulajdonképpen mindössze annyi segítségre lesz szükség, hogy az első alkalommal a forrásanyagot az olvasó-berendezésbe helyezték el.

Az ilyenfajta tervek - amint arra már rámutattunk - technikailag már megoldhatók. A kérdés gazdasági megoldása akkor következik be, ha majd a tájékoztatást kérő kutatók nem lesznek hajlandók beletörődni a kért válaszok késedelmes megadásába. Valami arra ösztönöz, hogy - bár nagyon halkán - de ehhez még azt is hozzáfűzzem: azonnal sor fog kerülni erre, mihelyt a közművelődési könyvtár zöldső fájának koronáját megtisztítottuk a száraz ágaktól.

Angol cím: Automation and Inter-Library Co-operation.

Megjelent: The Library Association Record, 1959. 61.vol. 3.no. 65-66.p.

OSzK.ford.sz.: 2041.